

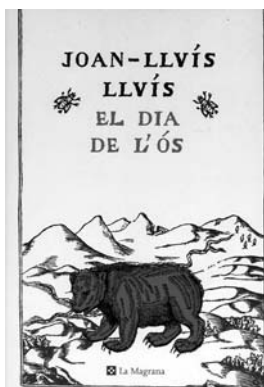
Encarnada en la dona –el gènere tradicionalment submís–, la transgressió ho és, per això mateix, en grau encara més extrem. Així s'explica, per exemple, la realitat històrica de les bruixes.

D'aquí l'encert, en la *nouvelle* que ens ocupa –dividida en setze capítols breus, com setze jutges–, que els dos personatges catalitzadors siguin femenins. Una filla i una mare. Aquella, desplaçada cap a un Sud del país deliberadament ignorat, Barcelona (p. 37, 62). Aquesta, aïllada en un mas de Prats de Molló (p. 31, 81). La primera ha estat proscriu per una vaga relació homosexual (p. 15-18). La segona és jutjada i condemnada per haver-se suïcidat (p. 56-57). Una rigidesa ètica concebible només en el si d'una societat obscurantista, remota en el temps. Sotmesa a més a un règim despòtic, amb tot de controls (p. 20, 38) i d'abusos per part del poder de l'Estat (p. 32, 97). Però no. A les tropes ocupants, que la població local està obligada a allotjar a casa seva, «és prudent, en tot cas, deixar-los triar el programa de televisió» (p. 21). I la filla foragitada treballa en una agència turística fent de guia del Barri Gòtic (p. 11, 98).

L'anacronisme deliberat, doncs, com a recurs per subratllar amb eficàcia l'horror persistent a desgrat de l'avenç. Un

horror constatable en la substitució lingüística galopant (p. 13, 19, 33). I un avenç, doncs, plausiblement qüestionat aquí en la mesura que l'únic representant de les forces vives (a banda del *collaborateur* Daniel, p. 10, 41-42, 55, 86, 90) que apareix amb cara i cognom,

sigui «l'antic director de l'escola, ros i d'ulls blaus perquè ve del nord», el qual és tot just, no pas per atzar, qui exerceix de gran inquisidor (p. 39-41, 83-87, 103). O en la mesura que el metge que hi surt esmerci la seva ciència ginecològica en una comprovació de virginitat al servei d'una mentalitat primitiva (p. 87-88).

En un semblant context asfixiant, la narració progressa a còpia de remetre's a la romanalla d'una festa (p. 95) que, com volia Bakhtin, havia estat originàriament «de trasbals i d'inversió» (p. 78, 80), però que després s'havia anat folkloritzant (p. 33); i a remetre-s'hi amb vista a destacar-ne a gratient aquells elements més clarament adscriuibles a la mentalitat dels *cargo cults* estudiats pels antropòlegs: en aquest cas, allò que s'associa amb la marxa dels colonitzadors és la tornada de l'ós (p. 45-46).

Com que llavors, segons l'antiga creença, aquest, en una enèsima manifestació del mite del monstre i la bella,

s'aparellaria amb una verge, la mare, catalana irredempta a la seva terra (p. 32-34), s'hauria suïcidat no pas per odi (p. 34) o per bogeria (p. 69), sinó com a víctima propiciatòria per tal que, tot forçant així la tornada de la filla presumiblement verge per causa del seu suposat lesbianisme (p. 85), es consumés l'adveniment conjunt de tots dos agents alliberadors (p. 91-92).

La gràcia rau llavors a juxtaposar aquesta fe ancestral en termes de desig amb una altra de no menys irracional tot i provenir dels garants de l'ordre en termes de temença (p. 100). Ara: ni la noia era poncella (p. 88) ni l'ós sobreviu als seus caçadors (p. 103). No hi ha doncs salvació? El desenllaç de l'obra defuig tant la via mil·lenarista com l'apocalíptica. Els arbres d'escorça escorxada a cops de «picassa» per la mare (p. 73-75) simbolitzen plàsticament la penetració intel·lectual necessària perquè hi hagi una presa de consciència, una nova fecundació en un futur millor. Però la demanda de complicitat que formula la filla és feta només des de la simulació de sinceritat en el seu prec i en la seva confiança (p. 106-107).

Un final, doncs, ni optimista ni pessimista, simplement irònic, distanciat, obert. Com escau a la mateixa incertesa del flux històric. I com ha sabut plas-

mar, sense convencionalismes caducs ni esgarips històrics, un narrador a tenir cada cop més en compte ençà i enllà de la ratlla que ens parteix.

Josep Murgades

Universitat de Barcelona

